

INFORMACE PROJEKTU KURIKULUM S

ČÍSLO 5 / PROSINEC 2010

www.nuov.cz/kurikulum

SIMULAČNÍ METODY MOTIVUJÍ ŽÁKY K UČENÍ

Na pilotních školách zapojených do projektu jsme pomocí dotazníkového šetření na jaře 2010 zjišťovali, v jakých předmětech a kdy využívají při výuce simulační metody. Učitelé používají simulační metody ve výuce v různých předmětech, od cizích jazyků přes občanskou nauku až po odborné předměty. Tyto metody podle pedagogů rozvíjejí komunikativní dovednosti žáků, dovednost řešení problémů i kritické myšlení. Navíc žáky oslovují a baví. Jde však o vyučovací metody velmi náročné na čas – učitelé je musí mít dobře připravené, musí je správně vyvodit a vyhodnotit.

Simulační metody jsou nezbytnou součástí výuky především cizích jazyků. Žáci simulují běžné společenské situace, osvojují si odpovídající slovní zásobu, společenské obraty a frazeologii. Pěstují

Integrovaná střední škola automobilní v Brně využívá např. simulace závad na modelových vozidlech nebo maketách motorů, na řídičských trenažérech simuluje základní jízdní vlastnosti a jízdu. V odborných předmětech používají školy často simulační metody při skupinovém vyučování, kdy učitel přiděluje role skupině žáků při řešení praktického problému. Osvědčuje se zde i role pozorovatele a zapisovatele, který pak prezentuje ostatním skupinám výsledky. To je velký přínos pro mezipředmětové vazby a posílení klíčových kompetencí.

V předmětu praxe simuluje Obchodní akademie Pelhřimov např. situace návštěvy úřadu, komunikaci mezi dodavatelem a odběratelem nebo vedení obchodního jednání. Výuka se tak stává pro žáky zábavnější. Pořádání veletrhu pro ostatní třídy je v podstatě rovněž simulací skutečného prodeje a prezentace dané firmy. Tyto akce prověří žáky z hlediska komunikativnosti i odborných znalostí a dovedností.

Prohození role učitel-žák

Učitelé se shodují na tom, že simulační metody výuky jsou jedním z prvků, které pomáhají bourat tradiční vztah učitel-žák. Přivádějí žáka

Simulace dražby na VOŠ a SPŠ v Šumperku

si návyky správné výslovnosti a intonace. V cizím i českém jazyce využívají školy simulační metody ve formě písemné i ústní; sepisují např. žádost o letní brigádu nebo článek do školního časopisu, provádí rozhovor s filmovou hvězdou nebo nakupují v obchodě. Mezi žáky jsou diskusní témata oblíbená, musí se jim ale nejprve podrobně vysvětlit, protože mají málo fantazie.

Simulační metody při práci ve skupině

Simulační metoda výuky je také vhodnou metodou nejen pro výuku, ale i pro ověření odborných znalostí a dovedností.

do role, která mu byla přidělena nebo ještě lépe kterou si vybral. Důležitá je přitom i neformální komunikace, kterou žáci potřebují. Simulační metody jsou využívány také pro seznámení žáků s novým učivem, kdy tato forma napomáhá motivaci žáka k novému učivu. Zároveň pomáhá učitelům zjistit, co žáci o daném učivu vědí a jak jej vnímají.

Na některých školách simuluje žák práci učitele a ukazuje, jak on by určitý předmět učil a co by si k výuce připravil. Respondenti poukazují na to, že úspěšnost simulačních metod výuky záleží na složení třídy a postojích žáků.

Gabriela Šumavská

aktuálně

Porada pilotních škol v Olomouci

Na začátku listopadu proběhla porada zástupců 27 pilotních škol zapojených do projektu Kurikulum S, tentokrát v Olomouci. Na poradě vystoupilo několik zástupců pilotních škol s prezentacemi, pomocí kterých seznámili své kolegy s výukovými metodami a vzdělávacími moduly na svých školách, např. jak zapojují žáky do řešení aktuálních problémů školy a jak je motivují k výuce, mj. pomocí zážitkové pedagogiky. Některé prezentace se týkaly průběhu profilových částí maturitních zkoušek a implementace školních vzdělávacích programů do praxe.

Monitoring profilové maturitní zkoušky

V květnu a červnu 2010 sledovali experti NÚOV průběh profilových maturitních zkoušek na 51 vybraných odborných školách v různých oborech vzdělání. Během pozorování se ukázalo, že kvalita maturitních zkoušek z hlediska jejich koncepce a metod ověřování se výrazně odlišuje, a to i v rámci jednoho oboru vzdělání. Závisí přitom na přístupu školy. Každá škola má vlastní způsob průběhu zkoušky, rozdílnou úroveň, zkoušky se liší podle kvality školy nebo učitelů. Vedle komplexního pojetí maturitních zkoušek a ověřování žáka stále na některých školách přetrvává klasické pojetí zkoušek a orientace na vědomosti.

Konference k sociálnímu partnerství

1. března 2011 proběhne v Brně konference k sociálnímu partnerství odborných škol, na které budou představeny výsledky studie k této problematice a kde vystoupí se svými zkušenostmi jak zástupci škol, tak sociálních partnerů (zaměstnavatelů, vysokých škol). Zájemci o účast na konferenci se mohou přihlásit na webu projektu www.kurikulum.nuov.cz. Pokud by měl někdo zájem vystoupit s příspěvkem, ať se ozve na mail petr.spousta@nuov.cz. Z konference bude vydán sborník příspěvků. Vaši účast uvítáme.

Plánované vzdělávací akce na 1. čtvrtletí 2011

- dvoudenní seminář s řediteli škol Olomouckého kraje, lektory RKC za účasti České školní inspekce v souvislosti s analýzou ŠVP a výsledky výuky,
- semináře „šité na míru školám“, např. seminář pro tvorbu ŠVP konzervatoře, který bude lektorovat dr. Maria Bezchlebová z NUOV.

ROZHOVOR S VEDOUCÍM CENTRA PaedDr. JIŘÍM POLÁŠKEM

O jakou formu služeb Vašeho centra mají školy největší zájem?

Konzultace přímo na školách s řediteli, koordinátory ŠVP a tvůrci programů – učitelů se nám jeví jako nejúčinnější způsob vzájemné koordinace a přesného zaměření pro činnost RKC. Obecně platí, že školy, které tvoří nebo již mají zpracované ŠVP, projevují zájem především o konzultace. Tam, kde s tvorbou teprve začínají, mají zájem o semináře a workshopy.

organizovaného semináře, workshopu nebo konzultace?

Součástí vytvořené metodiky RKC OK pro pořádání vzdělávacích programů je dotazník, kterým oslovujeme učitele, koordinátory a ředitele jednotlivých škol s dotazy na stav tvorby ŠVP v jejich škole, na problémy při tvorbě a zavádění do výuky, chceme znát jejich návrhy a doporučení k našim poskytovaným službám. Na základě těchto zjištění pak modifikujeme

Zjišťujete, jaké problémy s kurikulární reformou školy ve Vašem regionu mají, a jaké vzdělávací akce jim tedy máte nabídnout?

V minulém školním roce jsem osobně navštívil 22 škol, kde jsem pedagogům a ředitelům škol prezentoval poslání a služby RKC. Součástí těchto setkání byla jednání s koordinátory ŠVP a řediteli škol s cílem zjištění aktuálního stavu kurikulární reformy v příslušných školách a jejich potřeb spojených s tvorbou ŠVP a zájmu o poskytnutí služeb RKC. V této činnosti působí také koordinátoři RKC v regionu Šumperska a Olomoucka.

Jakou máte zpětnou vazbu od škol, jejichž zástupci se zúčastnili Vámi

informace při školeních dle potřeb škol.

Opakujete některé semináře z důvodu velkého zájmu mezi pedagogy? Na jaké téma?

Mezi pedagogy je zájem o workshopy s tematikou „Jak se vyvarovat chyb při tvorbě ŠVP“ a „Tvorba ŠVP a jeho další úpravy“ a také o příklady dobré praxe. Pro poskytování informací o příkladech dobré praxe zpracovali lektori tři příspěvky. Dvě

OLOMOUCKÉ KONZULTAČNÍ CENTRUM PROŠKOLILO 300 PEDAGOGŮ

Konzultační centrum Olomouckého kraje (RKC OK) působí od října 2009 při Centru uznávání a celoživotního učení Olomouckého kraje (CUOK), které poskytuje poradenství a nabídku v oblasti dalšího odborného vzdělávání v profesích, které jsou požadované firmami v Olomouckém kraji. První oslovení středních odborných škol a konzervatoří v Olomouckém kraji zprostředkovali zástupci RKC ve spolupráci s odborem školství OK, který dopisem informoval všechny tyto školy o zřízení RKC s vyzvou k využívání jeho služeb při tvorbě a zavádění ŠVP.

Současně byly spuštěny webové stránky centra s nabízenými službami a s kontakty na lektory. V současnosti lektor na každé organizované vzdělávací akci prezentuje poslání a poskytované služby RKC včetně výsledků dosavadní činnosti.

Olomoucké konzultační centrum doposud poskytlo zástupcům odborných škol v kraji přes 40 osobních a e-mailových konzultací a uspořádalo 16 vzdělávacích akcí pro učitele, a to jak formou seminářů, tak workshopů. Dohromady tak poskytlo svou pomoc téměř třem stovkám pedagogů.

témata „Fiktivní výběrové řízení“ a „Učíme žáky podnikat“ byla z oblasti průřezového tématu Svět práce a třetí téma „Kritické myšlení-nepravdivosti větné stavby“ bylo z oblasti Skladba češtiny. Příklady dobré praxe prezentujeme při konzultacích a workshopech.

S kolika lektory a konzultanty spolupracujete?

Lektori RKC pro Olomoucký kraj jsou ze dvou středních odborných škol v Olomouci na Střední škole polytechnické a v Šumperku na VOŠ a SOŠ. Lektorský tým nyní tvoří dvanáct pedagogů zahrnující učitele všeobecných i odborných předmětů včetně ředitelů škol. Výběr lektorů byl veden zejména z pohledu podle jejich zájmu pracovat v této oblasti a jejich odborné erudice.

Jak pečujete o informovanost a odbornou způsobilost lektorů a konzultantů?

Prvotní vzdělávání lektorů obou škol k problematice tvorby ŠVP proběhlo v rámci předchozího projektu PILOT S. Další praktické zkušenosti lektori získávali při vlastní tvorbě ŠVP na svých školách a při komunikaci s Českou školní inspekcí. Pro podporu činnosti lektorů jsme vypracovali metodiku, která má za cíl nastavení standardu poskytovaných informací jednotlivými lektory k ŠVP při workshopech a konzultacích. Pro jejich potřebu a použití i u škol byly vypracovány metodické podpory ve formě prezentací s doprovodnými texty. Lektorský tým se k metodickým poradám schází vždy před konkrétní akcí, na nichž je diskutován a schvalován obsah a program semináře či workshopu. Pro potřeby pedagogické veřejnosti lektori zpracovali novou metodiku k tématům kurikulární reformy, a to především k problematice ŠVP.

Regionální konzultační centrum Olomouckého kraje

Centrum uznávání a celoživotního učení Olomouckého kraje,
Rooseveltova 79, 779 00 Olomouc, www.cuok.cz
Vedoucí RKC: PaedDr. Jiří Polášek, jpolasek@ssprool.cz
Zástupce: Ing. Petr Vepřek, veprek@vsps-su.cz
Asistentka: Mgr. Tatjana Klimková, tklimkova@ssprool.cz

KONZULTAČNÍ CENTRUM ZLÍNSKÉHO KRAJE UŽ POŘÁDÁ SEMINÁŘE PRO UČITELE

Regionální konzultační centrum (RKC) Zlínského kraje bylo v říjnu 2010 zřízeno v Krajském centru dalšího profesního vzdělávání a centru uznávání celoživotního učení Zlínského kraje, o.p.s. v Uherském Brodě. Stejně jako ostatní centra pomáhá středním odborným školám s jejich reformou, poskytuje pedagogům konzultace, metodické rady a pořádá pro ně vzdělávací akce.

Činnost zlínského centra se oproti ostatním krajům ČR zpozdila o rok, a to z důvodu opakovaných výběrových řízení. Zástupci centra v tom vidí i výhodu, protože můžou čerpat ze zkušeností ostatních center. Osobní zkušenost se spoluprací s jiným konzultačním centrem má zástupce centra Ing. Vladimír Urbánek, který se jako lektor podílel na semináři „Využití softwaru při tvorbě školních vzdělávacích programů“,

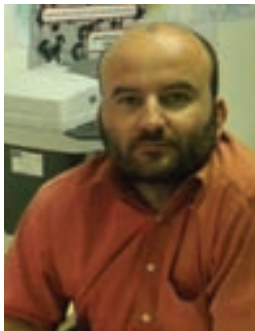
konzultační centrum

Zlínský kraj

3

jehož pořadatelem bylo konzultační centrum Jihočeského kraje v Sezimově Ústí. Zástupci centra také průběžně navštěvují některá okolní konzultační centra, aby tu získali informace a poučili se ze zkušeností kolegů.

ROZHOVOR S VEDOUCÍM CENTRA Mgr. MICHALEM HAMPALOU

Jak a kdy jste oslovili školy a informovali je o zřízení Vašeho centra a o nabízené pomoci pedagogům?

Školy jsme oslovili v listopadu, nejprve prostřednictvím e-mailu.

Připravili jsme také informační leták o zřízení centra, jeho účelu, náplni, kontaktech

a komunikaci. Od konce listopadu máme také své webové stránky, kde jsou kontakty, nabídky akcí, seminářů a workshopů. U vzdělávacích akcí jsou připojeny podrobné informace o jednotlivých akcích - termíny jejich konání, obsah, možnosti a termíny přihlášení i místa realizace akcí.

Víte už, co školy považují při své reformě za problém, v jaké její fázi se nacházejí a s čím by potřebovaly pomoc?

V průběhu listopadu jsme provedli na středních odborných školách ve zlínském regionu první průzkum potřeb a požadavků škol k realizaci kurikulární reformy. Zjišťovali jsme problémy při tvorbě ŠVP, jejich realizaci, zavádění do školské praxe, evaluaci a následné inovaci. Dotazníkové šetření bylo zaměřeno na ředitele škol, koordinátory ŠVP a pedagogické pracovníky, kteří se aktivně podíleli na vlastní tvorbě ŠVP. Výsledky šetření nám jsou podkladem pro vytvoření analýzy potřeb a požadavků škol ve čtyřech regionech kraje a sestavení plánu činnosti centra.

Co vyplývá z průzkumu potřeb škol? V čem od Vás pedagogové uvítají pomoc?

Rozsah jejich požadavků je poměrně pestrý a široký. Uvítali by výměnu zkušeností a dobré praxe v rámci výuky odborných předmětů strojírenství, elektrotechnických a gastronomických oborů. Také se zajímají o průřezová témata, problematiku jazykového vzdělávání a postižení mezipředmětových vazeb v rámci jednotlivých ŠVP.

Obracejí se na Vás zástupci škol s žádostmi o konzultaci?

Konzultaci pomalu přibývá, jedná se buď o dílčí dotazy a nebo o celkové posouzení zpracovávaných ŠVP. Naše činnost se pomalu rozjíždí a teprve se dostáváme do

povědomí jednotlivých škol, takže předpokládám, že nápor přijde s druhým pololetím školního roku.

Jaké vzdělávací akce pro učitele jste připravili a jaké připravujete?

Na prosinec jsme připravili semináře na téma „Hodnocení souladu ŠVP a RVP v odborném vzdělávání z pohledu České školní inspekce“, které proběhly postupně ve všech čtyřech okresních „minicentrech“ v jednotlivých okresech – v Uherském Hradišti, Kroměříži, Zlíně a Vsetíně. Semináře vedli inspektoři krajské ČŠI Zlín, kteří účastníky seznámili s činností ČŠI v tomto školním roce, s hodnocením škol a jeho kritérii i hodnocením souladu ŠVP s rámcovými vzdělávacími programy. Semináře se setkaly s velkým a pozitivním ohlasem, proto chystáme na podzim příštího roku jejich opakování, tématem bude hodnocení věcné části ŠVP.

Projevily o seminář školy zájem? Kolik lidí se jich zúčastnilo?

Těžko zatím více hodnotit, vše souvisí s atraktivitou nabízených témat. O prvních pět seminářů byl zájem slušný, vždy 12 – 16 účastníků. Uvidíme, jak to bude dál. Pracujeme na publicitě a propagaci centra, takže si myslím, že zájem bude.

Kde akce pro učitele pořádáte?

Spolupracujeme se čtyřmi školami, které se podílejí na činnosti centra v našem kraji. Jsou to zmíněná čtyři minicentra, kde pořádáme vzdělávací akce pro učitele. Naší snahou je se co nejvíce přiblížit učitelům, aby nemuseli za semináři zdlouhavě cestovat, obzvláště nyní v zimě.

Na druhou stranu je jasné, že ne všechny semináře by se čtyřikrát naplnily, pokud by se konaly ve všech okresních městech. Chystáme se také zapojit odborné školy, které mají díky svému vybavení co nabídnout, popř. opravdu zajímavě učit a jsou ochotny se podělit o své zkušenosti s dalšími školami.

Semináře na téma „Hodnocení souladu ŠVP a RVP v odborném vzdělávání z pohledu České školní inspekce“ se setkaly s velkým a pozitivním ohlasem. Proto je budeme ještě opakovat, říká vedoucí centra Michal Hampala.

Regionální konzultační centrum Zlínského kraje

Krajské centrum dalšího profesního vzdělávání a Centrum uznávání celoživotního učení Zlínského kraje, o.p.s., Nivnická 1763, 688 01 Uherský Brod
Vedoucí RKC - Mgr. Michal Hampala (mhampala@sps-ub.cz)
Organizační pracovník RKC - Ing. Vladimír Urbánek (vladimir.urbanek@spsplin.cz)
www.kcdpv.cz/rkcs

JAK ROZVÍJET MATEMATICKÉ ZNALOSTI ŽÁKŮ

Základní matematické znalosti jsou ve středním odborném školství klíčové ve všech předmětech. Problémem je, že si žáci tyto znalosti často neosvojili na základní škole a nedokážou je aplikovat v jiných předmětech. V rámci dotazníkového šetření jsme se na jaře 2010 ptali zástupců pilotních škol, jak se odborné školy vyrovnávají se vstupními znalostmi žáků z matematiky a jak aplikují matematické znalosti v jiných předmětech.

Mezi žáky přicházejícími ze základních škol jsou v matematických znalostech velké rozdíly. Chybějící základní matematické znalosti spolu s malou schopností logicky uvažovat komplikují postup učení, a to především v odborných předmětech. Vyskytl se i názor, že vstupní matematické znalosti žáků jsou rok od roku horší. Pro ilustraci stavu matematických znalostí žáků uvedla Obchodní akademie Pelhřimov, že někdy činí žákům problémy i prosté odčítání doby trvání něčeho. Např. dobu trvání Velké Moravy (od 833 do 906) nezvládne většina žáků vypočítat bez kalkulačky.

Střední školy to řeší obvykle tak, že na základě vstupních testů zařazují speciální opakování a procvičování učiva ZŠ na typově stejných příkladech. Vhodná jsou také vzorová řešení elementárních triviálních příkladů. Školy nabízejí žákům možnost doučování učiva ze ZŠ spolu s individuálními konzultacemi. Zde je důležitá především spolupráce s rodiči žáků. Některé školy řeší tento problém navýšením hodinové dotace matematiky.

Aplikace matematiky v jiných předmětech a v běžném životě

Respondenti zdůrazňují, že právě aplikace matematických postupů v praxi může být důležitým prvkem motivace vztahu k předmětu. Nezbytná je ovšem spolupráce všech učitelů a jejich znalost ŠVP. Výuku předmětu by měla vždy provázet logická úvaha a metoda odhadu a jeho porovnání s výpočtem. Svou pozitivní úlohu může v tomto směru sehrát i výuka k finanční gramotnosti, neboť žáci, zejména nematuritních oborů, vidí praktický význam matematiky.

A jaké jsou strategie dotázaných škol?

ISŠ automobilní; Brno

V praktické výuce motivujeme žáky formou finanční odměny za výsledky práce – žák si může přibližně spočítat výši odměny a získat tak větší motivaci, která ho bude provázet i v běžném životě. Nejlepší je žákům výpočet %, tedy kolik hodin mohou zameškat.

SŠP strojnická, technická a VOŠ Chrudim

V každé partii matematiky učitelé probírají i aplikační úlohy, aby žáci viděli, kde všude je matematika potřebná. Spolupracujeme i s učiteli odborných předmětů, aby nám vytipovali učivo, které dělá žákům největší potíže, a zde společně učivo rozebíráme.

VOŠ a SPŠ stavební arch.; Náchod

Vyučující všeobecně vzdělávacích předmětů kladou důraz na mezipředmětové vazby, při matematice jsou řešeny příklady s tematikou zasahující do ostatních předmětů, žáci řeší spoustu příkladů, ve kterých matematika zpracovávají reálné situace.

SOŠ a SOU automobilní; Ústí n. Orlicí

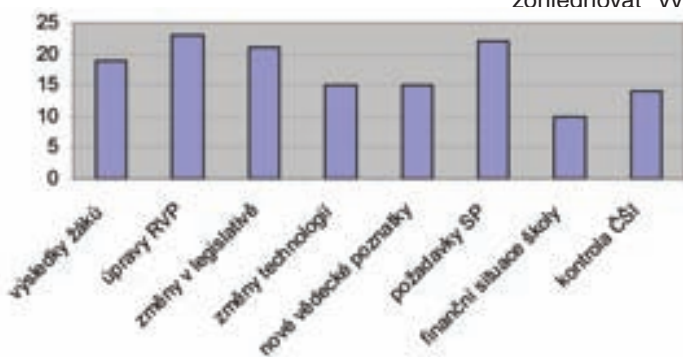
V hodinách používáme jako zdrojová data novinové články nebo informace z internetu a na těchto informacích řešíme matematické problémy, např. statistické zpracování dat.

Gabriela Šumavská, Pavla Bartošková

REVIZE ŠKOLNÍCH VZDĚLÁVACÍCH PROGRAMŮ

V rámci dotazníkového šetření jsme v létě 2010 zjišťovali na 27 pilotních školách zapojených do projektu, kolikrát a z jakého důvodu již upravovali své pilotní školní vzdělávací programy (ŠVP). Dotazované školy upravovaly pilotní ŠVP od jejich zavedení několikrát, nejčastěji třikrát, jedna dokonce i pětkrát.

Graf. Co by mělo být stěžejním podnětem pro změnu (úpravy, inovace) ŠVP

Důvodem k revizi a úpravám pilotních ŠVP byly nejčastěji zkušenosti škol, které získaly při ověřování ŠVP, a dále požadavky sociálních partnerů (SP), České školní inspekce (ČŠI) a státní maturity. Školy upravují ŠVP také z důvodu potřeby výuky „druhých“ jazyků, přizpůsobení se poklesu počtu žáků, nevyrovnanosti znalostí žáků z různých základních škol, nebo kvůli úpravám úrovně výsledků vzdělávání. Převážná část pilotních škol soudí, že by měla škola vyhodnocovat ŠVP každoročně. Zástupci odborné školy v Poděbradech

doporučují během školního roku do ŠVP nezasahovat, ale náměty na úpravy navrhnout např. na červnové poradě předmětových komisí a konečnou podobu nových verzí ŠVP schválit před začátkem školního roku.

Stěžejními podněty pro změnu ŠVP by měly být podle respondentů úpravy RVP, požadavky sociálních partnerů a změny v legislativě. Řada škol uvádí, že je třeba zohledňovat výsledky vzdělávání žáků, dále pak změny technologií a nové vědecké poznatky, požadavky inspekce a finanční situace škol. Vůdtkem mohou být i příklady dobré praxe jiných subjektů. „Vstupní znalosti žáků je nutné prověřovat stále a podle nich ovlivňovat náročnost jednotlivých předmětů; jedná se jak o snižování, tak o zvyšování náročnosti učiva,“ myslí si zástupci Střední školy hotelové a služeb Kroměříž.

Povinné hodnocení ŠVP

Více než polovina škol se domnívá, že pravidelné hodnocení ŠVP by mělo být zakotveno jako povinné. Podle některých je nutné přenést zodpovědnost na školu a na její vnitřní vědomí povinnosti. Pokud by ale byla povinnost přijata normou (RVP, vyhláška, zákon), byla by to nejlepší cesta k formálnímu pojetí ŠVP a práci s ním, zvláště v návaznosti na kontrolní činnost ČŠI. Zástupci Obchodní akademie Pelhřimov si myslí, že nelze od škol vyžadovat rozsáhlé elaboráty. Stačí stručné sdělení, že ŠVP je v pořádku, práce se daří, nebo že je naopak problém, který se řeší. Polovina pilotních škol se přiklání k tomu, že školy budou potřebovat metodickou přípravu na hodnocení ŠVP a pomoc s ním. Metodickou pomoc spatřují především ve stanovení jednotné metodiky pro hodnocení ŠVP, tedy zpracování metodické příručky evaluace ŠVP a komparace ŠVP s RVP. Další možnosti vidí ve výměně zkušeností z požadavků ČŠI na školách s příbuzným zaměřením a v metodických seminářích organizovaných ČŠI.

Gabriela Šumavská

Informace projektu Kurikulum S – číslo 5

Samostatná příloha Odborného vzdělávání, informačního bulletinu NÚOV

Vyšlo 27. 12. 2010

Odpovědná redaktorka: Lucie Šnajdrová

Grafická úprava: Jan Velický

Vydavatel: Národní ústav odborného vzdělávání, Weilova 1271/6, 102 00 Praha 10

Vydaná čísla jsou ke stažení na www.kurikulum.nuov.cz, v sekci Zpravodaj projektu.

